

Kristiansund
kommune

Utfordringsbildet for Nordmøre

2024

Innholdsfortegnelse

Utfordringsbildet for Nordmøre	3
Globale megatrender som påvirker Nordmøre	3
Digitalisering	3
Globalisering	3
Ukrainakrigen	3
Pandemien	3
Naturtap og klimaendringer	3
Urbanisering	3
Utviklingstrekk og utfordringer for Nordmøre	4
Bærekraft	4
Demografi	4
Næringsgrunnlag og arbeidsmarkedet	5
Bostedssituasjonen, nabolag og sentrumsutvikling	7
Klimagassutslipp og naturmangfold	7
Energi og krafttilgang	9
Folkehelse, inkludering og integrering	9
Arealbruk	10
Kilder	11

Utfordringsbildet for Nordmøre

Globale megatrender som påvirker Nordmøre

Digitalisering

Det meste av fremtidig effektivisering, utvikling og verdiskaping vil basere seg på digital teknologi. Digitalisering er uten tvil den trenden som i størst grad ser ut til å påvirke arbeidslivet i regionen, og behovet for teknologikompetanse går igjen på tvers av bransjer og verdikjede. Kompetanse til å nytte teknologien avgjør hva effektene blir.

Globalisering

Globalisering er en samlebetegnelse for en rekke drivkrefter. Politisk styring, nasjonal økonomi og rettsordning påvirkes av krefter utenfor nasjonalstaten, og innebærer stadig nye rammevilkår for kommunene. Når det gjelder næringsliv innebærer globalisering en økende grad av samhandling, integrasjon og avhengighet i handel. Eksportindustrien på Nordmøre har lang erfaring med globale markeder, for eksempel eksport av klippfisk og laks, olje og møbler.

Ukrainakrigen

Krigen i Ukraina har ført med seg flere flyktninger til Norge og Nordmøre. Dette har ført til at befolkningstallet på Nordmøre gikk opp i 2022. Krigen i Ukraina har ført med seg mer finansiell ustabilitet, og skapt endringer i de globale verdikjedene og høyere handelskostnader. Ukraina og Russland står for hele 53 % av den globale handelen med solsikkeolje og -frø, samt 27 % av det globale markedet for hvete. Dette kan føre med seg matmangel og høyere matvarepriser. Russland er verdens største oljeeksportør, og 25 % av EUs oljeimport kom fra Russland. I tillegg til olje sto Russland for 40 % av EUs import av naturgass. Dette har ført til høyere energipriser, men også et større fokus på produksjonen av olje og gass i Norge som kan føre til mer næringsaktivitet på Nordmøre.

Pandemien

I den siste planperioden har verden og Nordmøre vært igjennom en 2-årig pandemi som stengte ned samfunnet. Koronapandemien har gjort verdensøkonomien mer sårbar, og dette fører med seg en risiko for sosial uro, matmangel og økonomisk tilbakegang som følge av inflasjon. Pandemien førte med seg en redusert folkehelse, og langvarige sosiale og økonomiske konsekvenser for Norge og Nordmøre. Det aktivitetsnivået som fantes i lokalsamfunnene, har blitt redusert ved at folk har blitt vant til å sitte hjemme og de har mindre å rutte med.

Naturtap og klimaendringer

Global oppvarming og tap av natur er den største miljøutfordringen verden står overfor. Som alle land er Norge forpliktet til å kutte i utslipp av klimapåvirkende gasser gjennom global klimaavtale. FNs naturavtale fra 2022 forplikter oss til å ta vare på naturmangfoldet. Hvert land skal ha konkrete mål for vern og restaurering av natur, og for klimagassutslipp, og rapportere på dem. Nordmøre må ta sin del av de nasjonale forpliktelsene og forberede seg på en mer offensiv nasjonal naturvern- og klimapolitikk. Klimaendringer fører allerede til mer intens nedbør som kan gi økt fare for flom og skred. Langs kysten kan vi få økt risiko for orkan og stormflo, og på sikt havnivåstigning. Dette vil få store konsekvenser både for næringslivet og ulike samfunn langs kyst og vassdrag.

Urbanisering

Proessen hvor mennesker flytter fra distriktene til byer, kalles urbanisering. Urbanisering er en nasjonal og internasjonal trend, og en stadig større andel av verdens befolkning bor i byer. I dag bor over halvparten av jordas befolkning i byer, og innen 2050 er det ventet at mer enn 3 milliarder mennesker vil flytte til byer, ifølge FN-sambandet. Å opprettholde et desentralisert bosetningsmønster krever at flere blir boende eller flytter til distriktene. For Møre og Romsdal er urbaniseringen en utfordring fordi en ser at unge mennesker flytter ut av fylket, og til større byer.

Utviklingstrekk og utfordringer for Nordmøre

Nordmøre står ovenfor utfordringer som i stor grad må løses på tvers av kommunegrensene. Kommunen på Nordmøre har ulike fortrinn som gjør at de kan ha mye å lære fra hverandre. Det etablerte plansamarbeidet på Nordmøre er en styrke for kommunene. Her kan det vurderes om man skal ha flere interkommunale planer på ulike områder.

Utviklingstrekkene som blir beskrevet senere i dette kapitlet utfordrer Nordmøre til å tenke annerledes om vekst. Det jobbes med å få på plass en Nordmørsstrategi, som skal bidra til å gjøre Nordmøre mer attraktiv, hvor man jobber mot; bostedsattraktivitet, næringsattraktivitet og besøksattraktivitet.

Bærekraft

I 2021 ble alle kommunene i Møre og Romsdal kartlagt etter den internasjonale standarden United 4 Smart Sustainable Cities (U4SSC). U4SSC er med på å kartlegge hvor godt kommunene innfrir bærekraftsmålene med å anvende måleindikatorer for bærekraft. Gjennom denne kartleggingen har det pekt seg ut 6 områder som kommunene bør jobbe med for å bli mer bærekraftige.

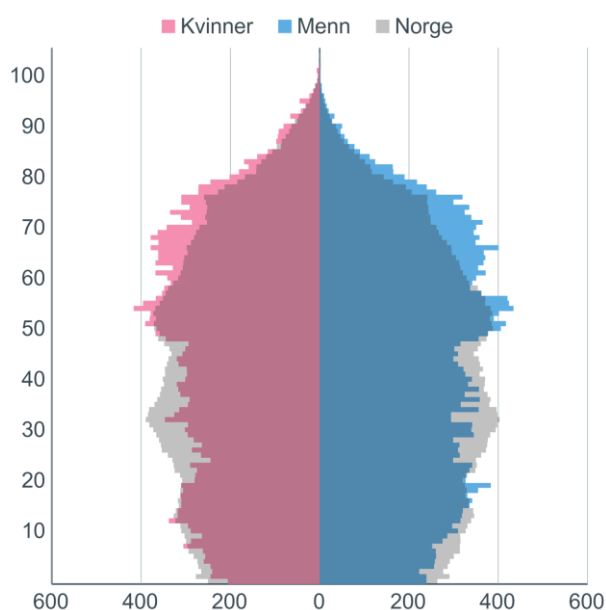
Disse 6 områdene er

- smart og bærekraftig vann- og avløpssektor
- fattigdom og sosial inkludering
- sirkulær økonomi
- digitalisering i offentlig sektor
- offentlige bygg bærekraftsertifisering
- lokalmat og mattrygghet

Både planlegging og bærekraft handler om å se sammenhenger og veie interesser mot hverandre. Dette krever at de som tar avgjørelsene har kunnskaper om konsekvensene et tiltak har for ulike grupper, natur og økonomisk grunnlag. Synliggjøring av målkonflikter og sammenhenger blir derfor viktig i arbeidet med bærekraft framover. Utfordringer blir å løfte blikket opp fra egne hjertesaker, sektorer og geografiske område. Dette kan bare gjøres ved å legge til rette for samarbeid.

Demografi

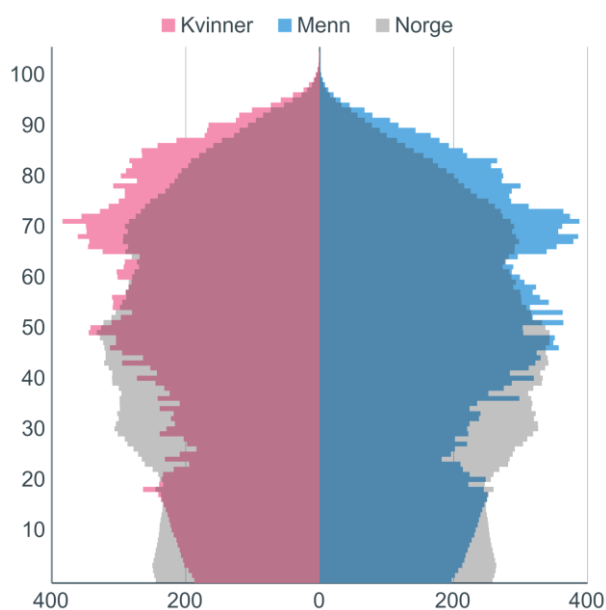
Den demografiske utviklingen på Nordmøre er preget av nasjonale utviklingstrekk; færre barn, flere eldre og færre i arbeidsdyktig alder. Det er også færre kvinner enn menn i alderen 20-40 år, og det er lavere fødselstall per kvinne på Nordmøre enn landsgjennomsnittet. Dette gjør at det blir færre barn i regionen. Dette vil i framtiden sette press på de offentlige tjenestene, samtidig som tilgangen til kompetanse og arbeidskraft blir færre.

Kilde: Regional analyse, Telemarksforskning.

Figuren viser innbyggere på Nordmøre etter kjønn og alder i 2023. Rosa viser kvinner og blått viser menn. Skyggen viser hvordan fordelingen på kjønn og alder er i Norge.

Som region holder folketallet seg samlet sett stabilt, men aldersfordelingen i befolkningen representerer en utfordring. Det vil være flere som er over enn under 50 år på Nordmøre i 2040. Ifølge regional analyse så vil folketallet synke til 46 385 innbyggere i 2050.

Kilde: Regional analyse, Telemarksforskning.

Figuren viser innbyggere i Nordmøre etter kjønn og alder i 2040. Rosa viser kvinner og blått viser menn. Skyggen viser hvordan fordelingen mellom kvinner og menn på landsbasis er.

Nettoflytting

Gjemnes, Averøy og Kristiansund har hatt vekst i folketallet i den siste tiårsperioden. De andre kommunene i regionen har hatt et ganske stort fødselsunderskudd og nedgang i folketallet i denne perioden. Fra perioden 2018–2022 har alle kommunene unntatt Gjemnes hatt et netto innflytningstap. Den største utflyttingen skjer til Oslo og Trondheim. I 2022 var det spesielt høy innflytting til Sunndal, Tingvoll og Smøla. I 2022 fikk Nordmøre flere som flyttet inn enn ut. Dette kommer fra flyktningene fra Ukraina. Det ville blitt nedgang i folketallet på Nordmøre uten innvandringen fra Ukraina.

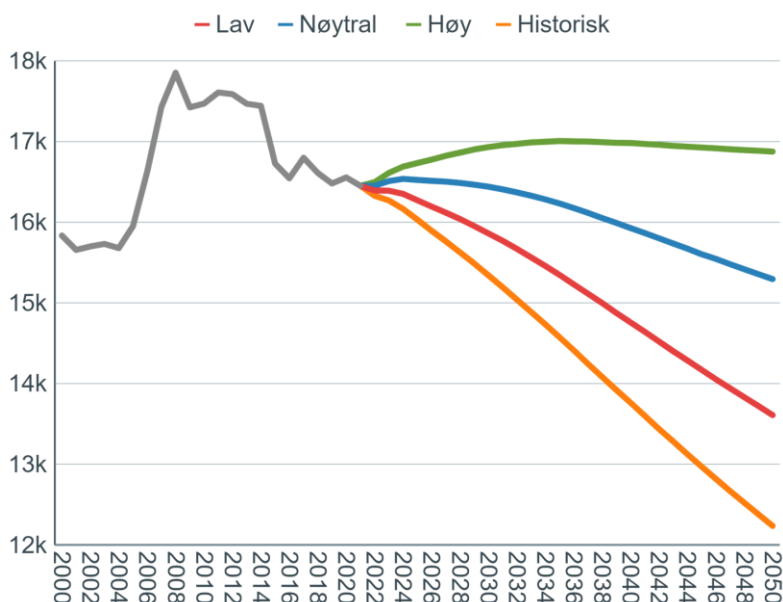
Nordmøre har en gammel befolkning. Det gjør at det er mange eldre som trer ut fra arbeidslivet og relativt få unge som er på vei inn i arbeidslivet. Det gjør at forventet nettoflytting er høyere, ettersom det trengs innflytting for å fylle arbeidsplassene. Arbeidsplassutviklingen i egen region har bidratt negativt i hele perioden siden 2005 og særlig i de siste årene. Arbeidsplassveksten i naboregionene har også vært dårlig de siste årene.

Næringsgrunnlag og arbeidsmarkedet

Antall arbeidsplasser

Antall arbeidsplasser i Nordmøre har sunket i den siste tiårsperioden. Det har vært vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor, men veksten har vært mye lavere enn i resten av landet og for de andre fylkesregionene. Regionsenteret Kristiansund har 98 % arbeidsplassdekning og få statlige kompetansearbeidsplasser. Dette blir ekstra utfordrende når Kristiansund sykehus legges ned ved åpningen av Sykehuset Nordmøre og Romsdal på Hjelset i 2025.

I næringslivet har antall arbeidsplasser gått ned. Nordmøre har dermed ikke vært en attraktiv region for næringslivet. I 2021 var det en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet. Så dette er en trend som vil vedvare med mindre det skapes høy næringsattraktivitet på Nordmøre.

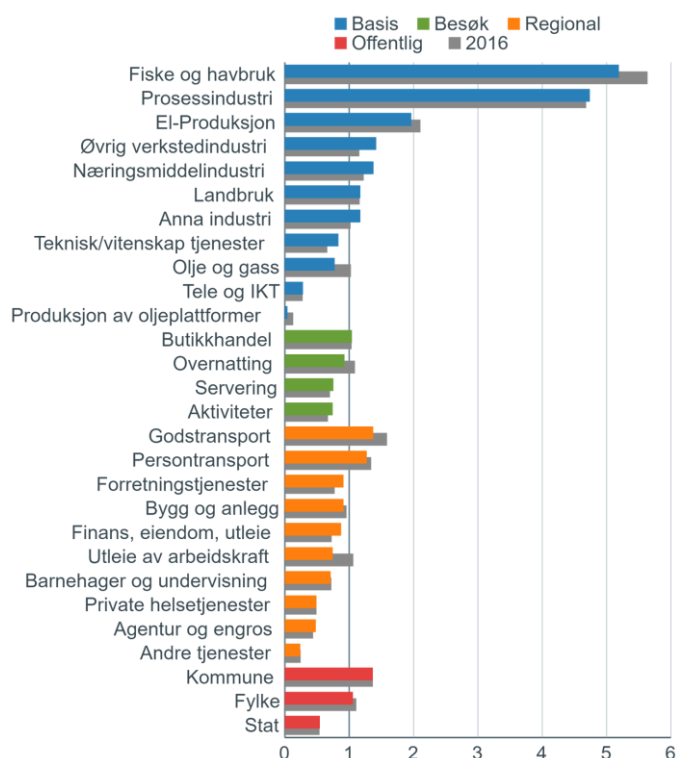
Kilde: Regionalanalyse, Telemarksforskning.

Figuren viser arbeidsplassutvikling i næringslivet på Nordmøre etter framtidig attraktivitet.

Bransjestruktur

Nordmøre har hatt en lite gunstig bransjestruktur for å få vekst i den siste 10-års perioden. Nordmøre har en stor andel arbeidsplasser i bransjene fiske og havbruk og prosessindustri. Det er også en høyere andel av bransjene el-produksjon, øvrige verkstedindustri, næringsmiddelindustri og annen industri. Basisnæringene står sterkt i denne regionen.

Næringsfordelt er det offentlig administrasjon og jordbruk, skogbruk og fiske som har hatt størst nedgang i sysselsettingen. Personlig tjenesteyting har hatt sterkeste relative vekst, men er fremdeles en liten næring. I de næringene som sysselsetter flest (industri, undervisning og helse- og sosialtjenester) har sysselsettingen vært stabil.

Kilde: Regionalanalyse, Telemarksforskning.

Figuren over viser bransjefordelingen på Nordmøre i 2022. Tall over 1 er bransjer som Nordmøre har relativt mye av.

Bransjefordelingen i 2016 vises i de grå søylene. På den måten ser vi hvilke bransjer som har økt eller redusert sin andel i løpet av de siste årene.

Sysselsetting

Den demografiske utviklingen viser et økende behov for sysselsatte innen helse- og omsorgstjenestene, mens det blir færre barn og yngre. Tallet sysselsatte som er 55 år eller eldre blir ofte brukt som et tall på hvor mange som vil gå ut av arbeidslivet de neste ti-årene. 20 % av de som jobber innen helse- og omsorgstjenestene er over 55 år. De må erstattes, enten gjennom rekruttering eller gjennom endra bruk av teknologi og effektivisering, om verdiskaping og offentlige tjenester skal være av samme omfang i framtiden.

Kompetanse og utdanning

Utdanningsnivået i Møre og Romsdal har økt de siste årene, men det er stor variasjon mellom kommunene. I Nordmøre er andelen av den sysselsatte befolkningen med minst tre års høyere utdanning 31,2 %. Det er mye lavere enn andelen for Norge 41,4 % og også lavere enn middels av regionen i fylket 32,2 %. En stor utfordring framover blir å tiltrekke seg mennesker med kompetanse regionen har behov for. Satsningen på videreutvikling og styrking av utdanningstilbudet gjennom byggingen av Campus Kristiansund på Nordmøre er viktig i den sammenheng, slik at ungdommen i regionen kan ta utdanning lokalt. Campus Kristiansund og Normoria er to prosjekter som kan skape høyere attraktivitet og mulig vekst for både Kristiansund og resten av region Nordmøre framover.

Tilgjengelighet

Nordmøre er en utfordrende region fra naturens side, noe som gir fragmentert og kostbar transport i form av reisetid, ferger og bompenger. Det er sterkt behov for bedre tilgjengelighet mellom regionsenteret og kommunene i regionen i forhold til bo- og arbeidsmarked. Bedre tilgjengelighet til Kristiansund lufthavn Kvernberget, nye Campus Kristiansund, nye Normoria kulturhus i Kristiansund, samt andre urbane tilbud i regionsenteret vil gjøre hele Nordmøre mer attraktiv. Arbeidsmarkedene vil bli større og mer mangfoldige og næringslivet i Nordmøre vil ha større utviklingsmuligheter ved en mer tilknyttet region. Det blir også viktig å få på plass den nye veien mellom Kristiansund og Hjelset, for å sikre pasienter i Nordmøre en effektiv og sikker tilgjengelighet til sykehuset

Bostedssituasjonen, nabolag og sentrumsutvikling

Eneboliger dominerer bostedstilbudet i distriktene, også på Nordmøre. Skal distriktskommunene være attraktive bo- og arbeidsmarkeder, må tilbudet bli mer variert. Etterspørselen etter andre boformer og gode nabolag har fått mer oppmerksomhet de senere årene.

Boligbygging

Boligbyggingen på Nordmøre har vært lavere enn forventet de siste 10 årene. Det blir bygd færre nye boliger i Nordmøre, 3,1 per 1000 innbygger, enn det blir bygd i Norge og de andre regionene i fylket. Dette kan for det meste forklares med den lave befolkningsveksten på Nordmøre, men det bygges fortsatt mindre boliger enn det befolkningsveksten skulle tilsi. Dette vil etter hvert svekke bostedsattraktiviteten i Nordmøre ved at tilgangen på nye boliger blir vanskeligere.

Bostedstrategiske tiltak

Et viktig kjennetegn ved kommuner som har lyktes med bostedstrategiske tiltak, er at tiltak og prosjekt er strategisk forankret i plan i kommunen. Her skildrer et mål og tiltak for utviklingsarbeidet, samt definerte innsatsområde for arbeidet. Kommunen har tatt en strategisk rolle i arbeidet med bostedetablering og bostedutvikling, og har satt av ressurser til å jobbe med dette.

Gode sentrum og nabolag

Stedsutvikling og næringsutvikling henger sammen: «Sentrum som inneholder et variert tilbud av møteplasser, handel, tjenester og kulturaktiviteter bidrar til småbyens attraktivitet og konkurransekraft» (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2019). Program for bærekraftig by- og tettstedutvikling har eller har hatt samarbeid med Kristiansund, Smøla, Aure, Tingvoll, Sunndal, Averøy om stedsutvikling. Programmet tilbyr kompetanseheving/ rettleiding/ samarbeid og tilskudd til prosjekter som bidrar til økt attraktivitet. Per mars 2023 er det aktive sentrumsprosjekt i Smøla, Aure, Kristiansund og Averøy.

Klimagassutslipp og naturmangfold

Arealendringer er den viktigste årsaken til at arter blir utryddet. Arealendringer påvirker naturen og naturtypene. Arealendringer og nedbygging av natur fører også til store klimagassutslipp. Noen naturtyper, slik som myrer og våtmarker, lagrer store mengder karbondioksid. Hvis disse naturtypene blir utbygd fører det med seg både et stort direkte utslipp av CO2 som er lagret, men også indirekte utslipp av tapt framtidig lagring av CO2. Fra 1988 til 2018 forsvant 215,5 km2 inngrepsfri og villmarkspreget natur på Nordmøre.

Det finnes 76 rødlistet naturtyper i Møre og Romsdal i 2018. Her er det slåttemark og sørlig slåttemyr som er kritisk truet. Naturtypene blir mest påvirket av klimaendringer, men nedbygging av areal er også en viktig faktor.

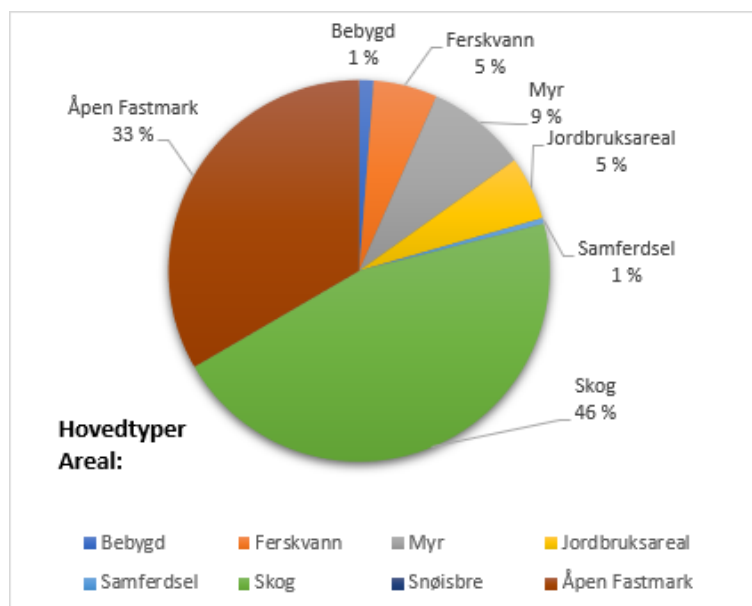
Arealendringer og klimatiske endringer er også en viktig påvirkningsfaktor for at 762 arter er truet eller sårbare i Møre og Romsdal i 2021. De fleste artene på den listen er tilknyttet til skogen. Det finnes også 82 fremmedarter i fylket som har høy risiko for å invadere og påvirke de opprinnelige artene. Etter FNs naturavtale (2022) så skal 30 % av all natur på land, hav, innsjøer og elver vernes innen 2030. Det skal restaureres 30 % av all natur som er delvis ødelagt innen 2030. Naturvern skal være representativt, det vil si at områdene som blir vernet skal dekke alle naturtyper og de skal henge godt sammen.

Tabellen under viser vernet natur i Nordmørskommunene.

Kommune	Vernet natur (prosent)
Aure	2,7
Averøy	1,1
Gjemnes	1,4
Kristiansund	0,2
Smøla	12,6
Sunnadal	64,9
Surnadal	35,9
Tingvoll	2,2
Alle kommuner	22,8

Kilde: Miljødirektoratet.

Figuren under viser hovedtyper areal på Nordmøre.

Kilde: Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), AR5.

Klimagassutslipp

Parisavtalen forplikter Norge til å kutte utslippene med minst 55 % innen 2030. Klimagassutslippene har gått ned 1 % fra 2009 til 2021 for Nordmørskommunene.

Utslippene fra Tjeldbergodden metanolfabrikk og Hydro Aluminium Sunndal utgjorde 71 % av utslippene fra Nordmørskommunene i 2021.

- Sjøfart 13 %
- Jordbruk 7 %
- Veitrafikk 5 %
- Annen mobil forbrenning 2 %
- Avfall og avløp, luftfart og oppvarming utgjør resten, under 2 %

Alle planprosesser og saksvedtak må ta hensyn til behovet for klimatilpassing. Det vil bli en betydelig økning av ekstrem nedbør, regnflommer, skredfare og stormflo i Møre og Romsdal.

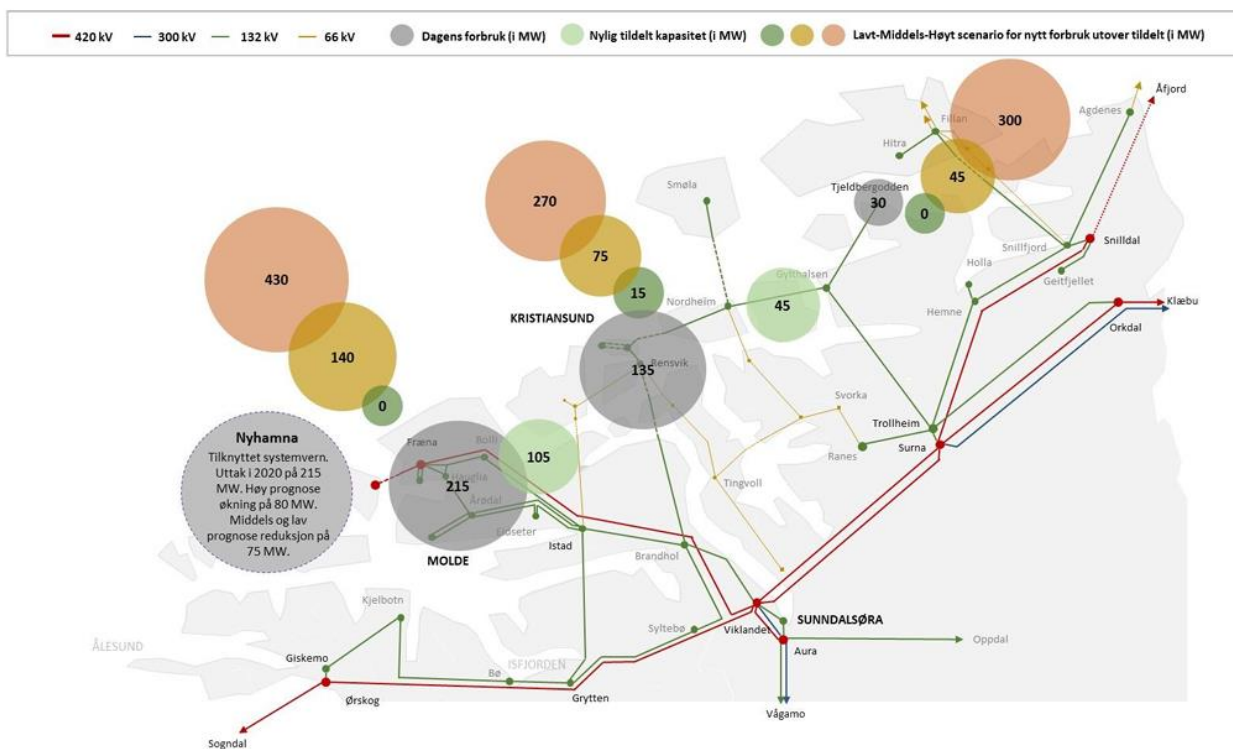
Energi og krafttilgang

Både Møre og Romsdal og Nordmøre produserer mindre energi enn det forbrukes. Omtrent 60 % av kraftbehovet i fylket blir produsert i fylket, resten blir importert utenfra. Indre Nordmøre er med i nettområde D som har det største forbruket av energi i fylket. Dette er på grunn av den kraftintensive industrien som Hydro Aluminium. Det er forventet en større økning i energiforbruket i de kystnære delene av fylket framover. En av grunnene for dette er utbyggingen av kraftlinjer til oljeplattformene som en del av det grønne skiftet. Dette vil øke energiforbruket betydelig, og gjøre regionen enda mer avhengig av å importere strøm.

For å bedre energibalansen i regionen så må det produseres mer strøm. Dette kan gjøres ved å effektivisere og utvide energiproduksjonen fra eksisterende energikraftverk, eller ved å utbygge nye kilder for energiproduksjon som; vannkraft, vindkraft, havenergi og bølgekraft, geoenergi, solkraft og bioenergi.

Det er også store forbruksplaner på Nordmøre som blir avgrenset på grunn av nettkapasiteten. I dag så er forbruket på Nordmøre 135 megawatt (MW). I scenariet for forbruksvekst fram mot 2040 er det i teorien kun kapasitet innenfor dagens strømmnett å øke forbruket til 270 MW.

Den forventede økningen i behovet for elektrisitet, i kombinasjon med svakt transmisjonsnett og lite ny produksjon, gjør det utfordrende å etablere ny industri. Behovet for nye nett-tiltak på Nordmøre er nært knyttet til forbruksutviklingen. Dette krever tett samarbeid mellom Statnett og regionale nettselskap, og med aktuelle forbruksaktører.

Kilde: Statnett, Konseptvalgutredning – Tilrettelegging for forbruksvekst i Nordmøre og Romsdal.

Figuren viser scenario for forbruksvekst fram mot 2040 (i MW), der tre scenarier for fremtidig forbruksvekst vises. Grå sirkel viser dagens forbruk med tall fra referanseåret 2020. Høyscenariet vil innebære en nær tredobling av historisk forbruk fram mot 2040.

Folkehelse, inkludering og integrering

En betydelig del av befolkningen under 18 år på Nordmøre lever i husholdninger med lavinntekt. Det gjør at mange barn og unge som følge av foresatte sin økonomi, ikke får delta i fritidsaktiviteter på lik linje med andre barn. Det er en fare for at disse barna blir stående utenfor viktige sosiale arenaer som følge av dette. Når det gjelder tallet på personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt (3-års periode) har det i de aller fleste av kommunene på Nordmøre vært en reduksjon de siste årene.

Tabellen under viser husholdninger med lavinntekt i kommunene på Nordmøre. (alle tall i prosent)

Kommuner	2019	2020	2021
Kristiansund	16,6	15,7	15,2
Averøy	11,1	12,8	11,5
Gjemnes	10,9	11,2	13,0
Tingvoll	16,0	15,1	16,5
Sunndal	16,9	15,6	16,0
Surnadal	13,0	14,3	14,4
Smøla	14,6	11,2	9,4
Aure	18,7	17,4	15,8

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Innvandrere

Nasjonale tall viser at innvandrerbefolkninga er overrepresentert blant husholdninger med lavinntekt. I perioden 2019–2021 var 31 prosent av innvandrere en del av husholdninger som hadde vedvarende lavinntekt, i den resterende delen av befolkningen er 7,5 % i samme situasjon. Innvandrerbefolkningen utgjør en betydelig del av befolkningen i kommunene på Nordmøre.

En ny NOU om arbeidsinnvandrere avdekker at denne gruppen, trass i at de er i arbeid, har vansker med å bli integrert i det norske samfunnet. Arbeidsinnvandrere fra sentral- og Øst-Europa har svakere rettigheter til språkopplæringen enn flyktninger og få tiltak er rettet mot denne gruppa. Det viser seg at arbeidsinnvandrerne har lav deltakelse i frivillige organisasjoner/fritidsaktiviteter og deltar i liten grad ved valg. Mange har vanskelig for å bli integrert i lokalmiljøet der de bor. Mangelfulle språkkunnskaper både i engelsk og norsk gjør integreringen ekstra vanskelig for mange i denne gruppen.

Arealbruk

Det aller meste av tiltak og satsinger fordrer arealbruk. Derfor er det også mye om arealbruk i andre deler av dokumentet. I denne delen viser vi:

- At planlagt nedbygging av dyrket og dyrkbar jord varierer, men er minkende over tid. Det meste av omdisponeringen skjer i samsvar med plan- og bygningsloven.
- Av det faktisk nedbygde arealet, representerer veier og infrastruktur den største parten, fulgt av bostedsområde.
- Det er generelt avsett mye areal til framtidig vekst i bolig- og hyttemarkedet, men svært ulikt mellom kommunene, og ikke proporsjonalt med ventet folkevekst og etterspørselen etter fritidsboliger.

Tabellen under viser omdisponering av dyrket og dyrkbar jord.

(alle tall i dekar 2022)

Kommuner	Omdisponering i alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Vedtaket etter jordloven, dyrket jord	Vedtaket etter jordloven, dyrkbar jord	Vedtaket etter plan- og bygningsloven, dyrket jord	Vedtaket etter plan- og bygningsloven, dyrkbar jord
Kristiansund	1	1	0	0	0	1	0
Averøy	17	11	6	1	0	10	6
Gjemnes	4	4	0	2	0	2	0
Tingvoll	0	0	0	0	0	0	0
Sunndal	5	0	5	0	1	0	4
Surnadal	0	0	0	0	0	0	0
Smøla	1	0	1	0	0	0	1
Aure	11	0	11	0	2	0	9
SUM	39	16	23	3	3	13	20

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Tabellen viser hvor mye av dyrket og dyrkbar jord i de ulike kommunene i Nordmøre som har blitt omdisponert til andre formål enn landbruk. Tabellen over viser også hvorvidt denne jorden har blitt omdisponert etter vedtak i plan- og bygningsloven og/eller vedtak i jordloven. Vi kan se at det er Averøy og Aure som har hatt mest dekar av dyrkbar eller dyrket jord omdisponert.

Kilder

Nordmøre IPR: [Kunnskapsgrunnlag Nordmøre - grunnlagsdokument Nordmøre \(nipr.no\)](https://www.nipr.no/kunnskapsgrunnlag-nordmøre-grunnlagsdokument-nordmøre).

Nordmøre IPS: [Kunnskapsgrunnlag Nordmøre - arealregnskap \(nipr.no\)](https://www.nipr.no/kunnskapsgrunnlag-nordmøre-arealregnskap).

Klimautvalget 2050: [Klimakrisen løses ikke hvis ikke også naturkrisen blir løst. Ytterligere nedbygging av natur og arealer må begrenses. \(regjeringen.no/klimautvalgets-rapport\)](https://www.regjeringen.no/klimautvalgets-rapport).

Regional Analyse Nordmøre: [Regional analyse for Nordmøre, Telemarksforskning \(regional analyse.no\)](https://www.regionalanalyse.no).

FN: [Slik påvirker Ukraina-krigen internasjonal handel og utvikling \(fn.no\)](https://www.fn.no).

Møre og Romsdal fylkeskommune: [Kunnskapsgrunnlag om kompetansebehov i Møre og Romsdal \(mrfylke.no\)](https://www.mrfylke.no).